

Rhoi hwb i'ch iechyd a'ch lles gyda natur

Mae gweithgareddau natur yn dda i'ch iechyd corfforol a'ch lles meddyliol. Am fwy o wybodaeth am deithiau cerdded, cyfleoedd i wirfoddoli a digwyddiadau, ewch i'n gwefan neu ffoniwch y tîm 01824 712757.

Boosting your health & wellbeing with nature

Nature based activity benefits physical health and mental wellbeing. For more information about walking routes, our volunteer opportunities and events visit our website, or contact the team. 01824 712757.

Mwy o gyfleoedd i fforio.

Lawrlwythwch y taflenni hyn a mwy oddi ar:
ahnebryniauclwydaffryndyfrdwy.org.uk
cefnwglastrdinbych.org.uk

More opportunities to explore.

Download these leaflets and more from:
clwydianrangeanddevalleyaonb.org.uk
denbighshirecountryside.org.uk

Gwybodaeth Lleol | Local Information

Y mae yna nifer o lefydd i aros yn ac o amgylch Nantglyn am fwy o wybodaeth ymwlwch â:

northeastwales.wales/cy/

There are lots of places to stay in and around Nantglyn, for more information visit:

northeastwales.wales

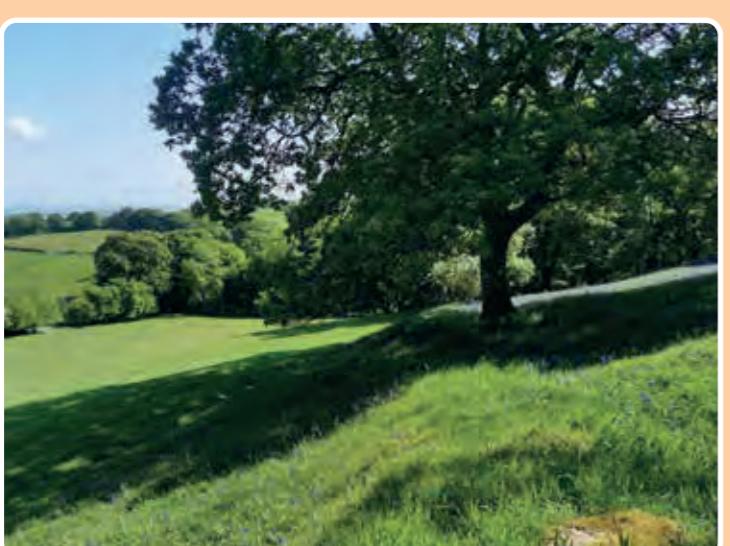
Dinbych | Denbigh

visitdenbigh.co.uk

Llyn Brenig

llynrenig.com

01490 389 227

24

Nantglyn

Llwybrau

Walks

Gwasanaeth Cefn Gwlad Sir Ddinbych
Denbighshire Countryside Service

Mae'r Gwasanaeth Cefn Gwlad yn dim dynamig sy'n ymdrechu i wella a hyrwyddo tirwedd, bywyd gwylt a threftadaeth arbennig y sir.

Denbighshire Countryside Service is a dynamic team that strive to enhance and promote the special landscape, wildlife and heritage of the County.

01824 712757

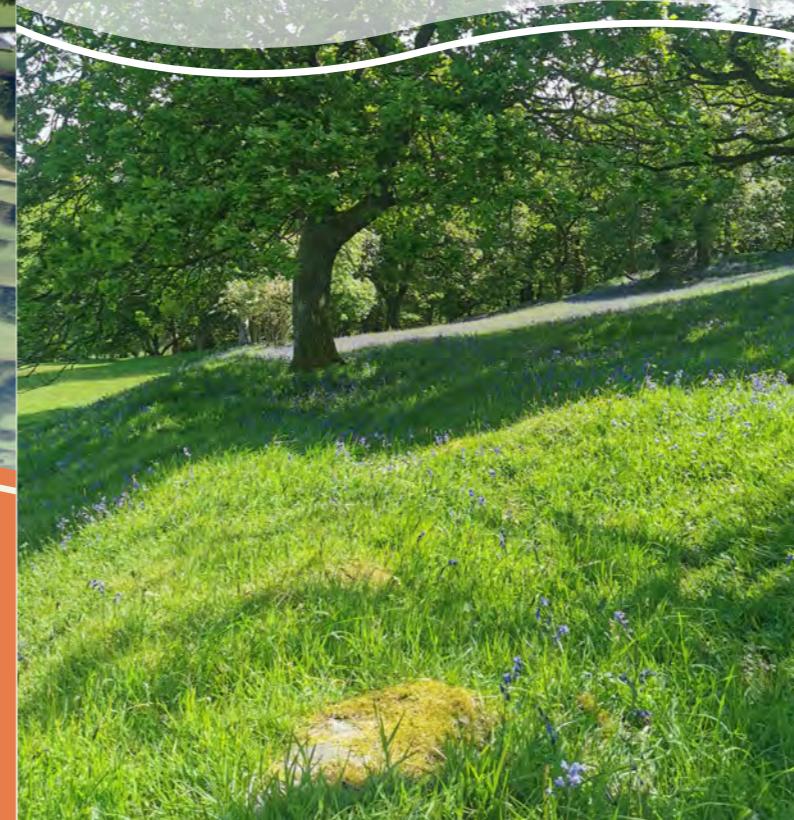
[Gwasanaeth Cefn Gwlad Sir Ddinbych](#)
[Denbighshire Countryside Service](#)

Er y gwnaethpwyd pob ymdrech i wneud y dafllen hwn mor fanwl gywir ag sbis bobis, nid yw'r awduron na'r cyhoeddwr yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb am ganlyniadau gwallau. Whilst every effort has been made to make this leaflet as accurate as possible, neither authors nor publishers accept any responsibility for the consequence of errors.

Mae'r dafllen hon wedi ei argraffu ar papur o flynnoleuau cynlladdol. This leaflet is printed on paper from sustainable sources.

Dau lwybr cerdded yn dechrau o bentref tawel Nantglyn i fyny at fryniau sy'n amgylchynu'r pentref lle gellir mwynhau golygfeydd pell o Hiraethog a gogledd Bryniau Clwyd

Two walking routes starting from the quiet village of Nantglyn into the surrounding hills, to enjoy far reaching views of Hiraethog and the northern Clwydian Range.

Pellter: 10.2 km | 6.3 milltir
Llwybr Foel Gasyth 5.9 km | 3.7 milltir
Llwybr y Waen 6.1 km | 3.8 milltir

Brasamcan o amser: 2-3 awrs yn frâs

Map OS: 264 Dyffryn Clwyd

Distance: 10.2 km | 6.3 miles
Foel Gasyth route 5.9 km | 3.7 miles
Waen route 6.1 km | 3.8 miles

Approximate duration: 2-3 hours approximately.
OS Map: 264 Vale of Clwyd

Y Cod Cefn Gwlad

Yn dilyn cyngor i fanteisio'n llawn ar eich ymweliad:

Parchwch - Gwarchodwch - Mwynhewch

- Byddwch yn ddiogel, cynlluniwch o flaen llaw a dilynwch unrhyw arwyddion
- Gadewch glwydi ac eiddo fel rydych chi'n eu cael nhw
- Gwarchodwch blanhigion ac anifeiliaid. Peidiwch â bwydo da byw
- Ewch â'ch sbwriel gartref neu defnyddiwr y biniau gwastarff cyhoeddus
- Cadwch eich ci dan reolaeth dynn ac ofewn eich golwg
- Byddwch yn ystyriol o bobl eraill

Countryside Code

Follow the advice to get the most out of your visit:

Respect - Protect - Enjoy

- Be safe, plan ahead and follow signs
- Leave gates and property as you find them
- Protect animals and plants. Do not feed livestock
- Please take your litter home or use public waste bins
- Keep dogs under close control and in sight
- Respect other people sharing the space

Dewch o hyd i fwy o wybodaeth o'r Cod Cefn Gwlad yn fan hyn
Find more information from the [Countryside Code here](#)

Llwybr cyhoeddus
 Llwybr ceffyl
 Llwybr caniatael
 Ffordd cyhoeddus
 Cilffydd sydd ar agar i unrhyw draffig
 Llwybr cenedlaethol
 Mynediad agored

Some of the symbols you may see in the countryside

Llwybr cyhoeddus
 Llwybr ceffyl
 Llwybr caniatael
 Ffordd cyhoeddus
 Cilffydd sydd ar agar i unrhyw draffig
 Llwybr cenedlaethol
 Mynediad agored

Mwynhewch eich taith gerdded

Gwisgwch esgidiau cryfodol ac ewch â dillad rhag glaw. Ewch i wefan Mentro'n Gall Cymru i ganfod awgrymiadau defnyddiol ynglŷn â sut i fwynhau eich antur yn ddiogel.

adventuresmart.uk/cy/home-cy/

Enjoy your walk

Wear stout, comfortable footwear and take waterproofs. Visit the Adventure Smart Wales website for some useful hints and tips on how to enjoy your adventure safely.

adventuresmart.uk

Taflen digidol

Digital leaflet

Pont Rhyd y Sant Saint's Ford Bridge

Mae'r bont fodern dros afon Lliwen wedi cymryd lle'r hen bont bwa llawer hŷn sy'n croesi rhyd yn yr afon yma. Gellir cysylltu enw'r bont hon gyda'r Sant Celtaidd, Mordeyrn (nawdd sant gwreiddiol Nantglyn) a oedd fel llawer i un arall wedi bod ar bererindod a oedd yn mynd heibio'r lleoliad hwn ar eu ffordd i Ynys Enlli.

Hen bont rhyd y Sant Old Saint's ford bridge

Pont newydd rhwng y Santes
Saint's ford new bridge

2 Mysevin

Nid yr annedd gwreiddiol oedd y tý cain hwn sydd ar y safle heddiw. Ym 1827 fe adeiladdodd William Owen Pughe dý newydd ar dir hen ffarm yr Henblas ar gyfer ei ferch Ellen. Rhywdro yn yr 1870u fe adeiladdodd ei wyr Meilir Owen y tý a welwn ni heddiw. Mae William Owen Pughe fwyaf enwog am fod yn hynafiaethydd, geiriadurwr a gramadegydd o'r Gymraeg ac yn arbennig ar gyfer ei eiriadur Cymraeg/Saesneg a chyhoeddwyd gyntaf yn 1803. Enw'r tý oedd Mysevin (Maes Hefin), gan ddefnyddio orgraff yr oedd wedi'i ddatblygu ar ddiweddu y 18fed ganrif a dechrau'r 19eg ganrif.

This modern bridge over the river Lliwen replaced the much older arched bridge that preceded a river ford at this point. The name of this bridge may be connected to the Celtic Saint, Mordeyrn (the original patron Saint of Nantglyn) who like many other pilgrims passed this way on their way to Bardsey Island.

③ Capel y Waen | Waen Chapel

Adeiladwyd capel ar y lleoliad hwn hefyd yn 1801 ar dir a gafodd ei roi i'r Methodistiaid Calfinaidd gan Miss Mary Wyn Edwards o Blas Nantglyn. Adeiladwyd y capel o garreg garw gyda tho gwellt a stabl ar gyfer cefn y neu ful y pregethwr a fyddai'n ymweld. Y Rheithor lleol ar y pryd oedd Rice Pughe ac roedd yn barod iawn i farnu'r anghyddffurfwyr ac roedd yn gandryll bod y capel wedi cael ei adeiladu yn ei blwyf ac fe drefnodd ymosodiad gan achosi difrod i'r walau a'r stabl. Ailadeiladwyd y capel a'i wneud yn fwy gyda gwell deunyddiau tua 1811, ac eto yn 1862 wrth i'r gynulleidfa gynyddu'n sylwedol. Ychwanegwyd y festri yn 1908. Yng nghanol i ddiweddu y 19eg ganrif roedd cynulleidfa oedd o hyd at 300 a hofnodwyd hyd yn oed mwy na hynny. Mae gwasanaethau yn dal i gael eu cynnal yn y capel yn achlysurol ond mae'r niferoedd o ran cynulleidfa wedi lleihau yn sylwedol.

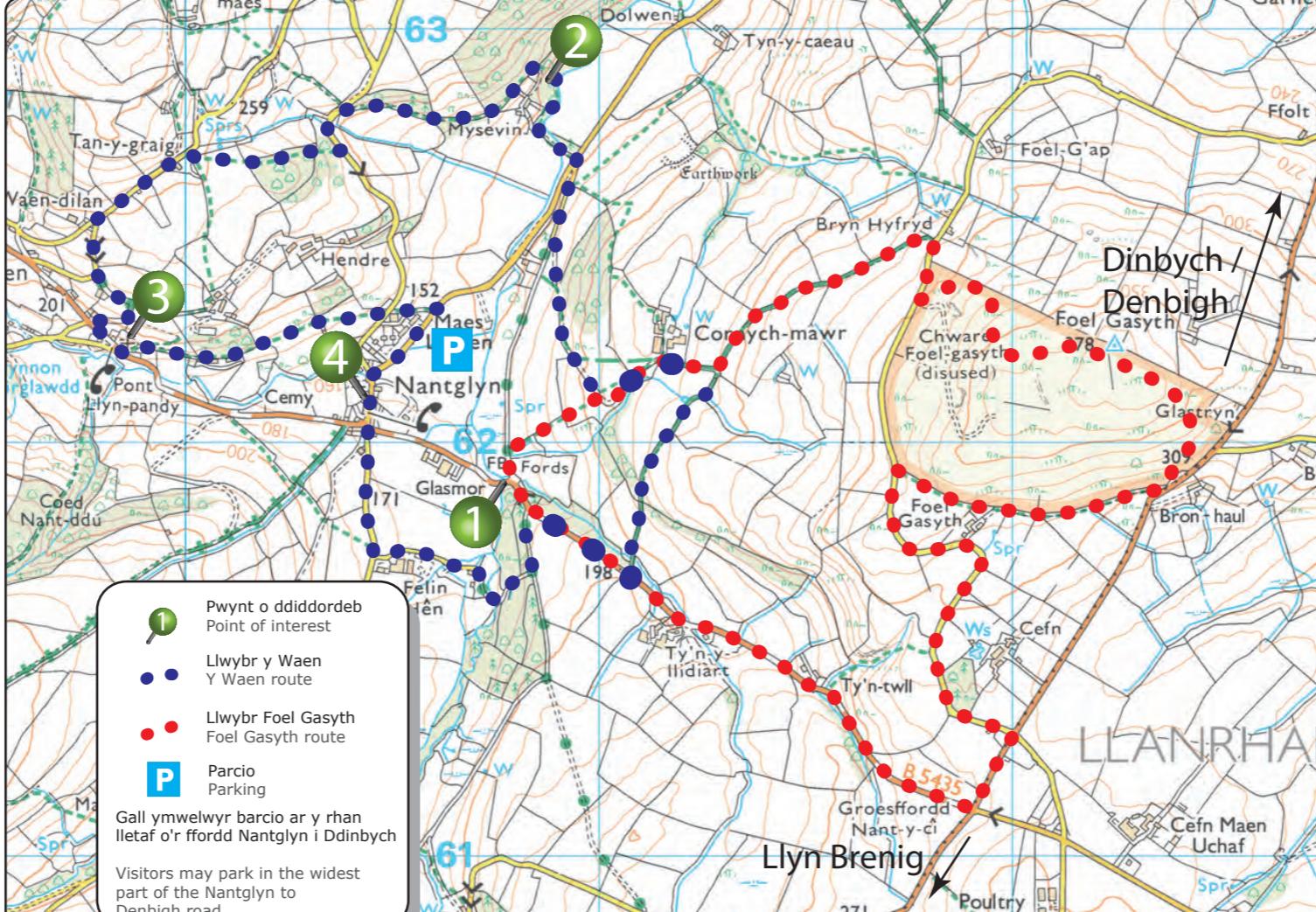
A chapel was first built at this location in 1801 on land given to the Calvinist Methodists by Miss Mary Wyn Edwards of Plas Nantglyn. Built from rough stone with a thatched roof and a stable for the visiting preacher's horse or mule, the local Rector at the time Rice Pughe was very vocal against the non-conformist and, enraged by the building of this chapel in his parish, mobilised an attack causing damage to the walls and stable.

The chapel was rebuilt and enlarged with better quality materials around 1811 and again in 1862 as the congregation had increased considerably. The vestry was added in 1908. In the mid to late 19th century congregations of 300 and more were recorded. Services are still held in the chapel occasionally, but the congregation numbers have reduced considerably.

Eglwys Sant Iago a'r goeden pwlpud St. James's Church and the Pulpit Tree

Mae Eglwys Blwyf Nantglyn wedi'i chysegru i Sant Iago ac yn eglwys ganoloesol Gradd II rhestredig gyda nodweddion gothic syml y tu mewn a thu allan. Mae cyfeiriadau wedi eu gwneud at eglwys yn Nantglyn yn dyddio nôl tua 750 o flynyddoedd. Yn fynwent mae llawer o feddau diddorol. Y bedd mwyaf enwog fyddai bedd Dr William Owen Pughe a'i deulu. Mae'r bedd wedi'i arysgrifio mewn Cymraeg ond yn defnyddio orgraff y gwnaeth Dr William Owen Pughe ei ddatblygu. Yr ail yw'r obelisg a godwyd dros fedd Robert Davies, Bardd Nantglyn, mae'n debyq y bardd enwocaf un o feirdd Nantglyn.

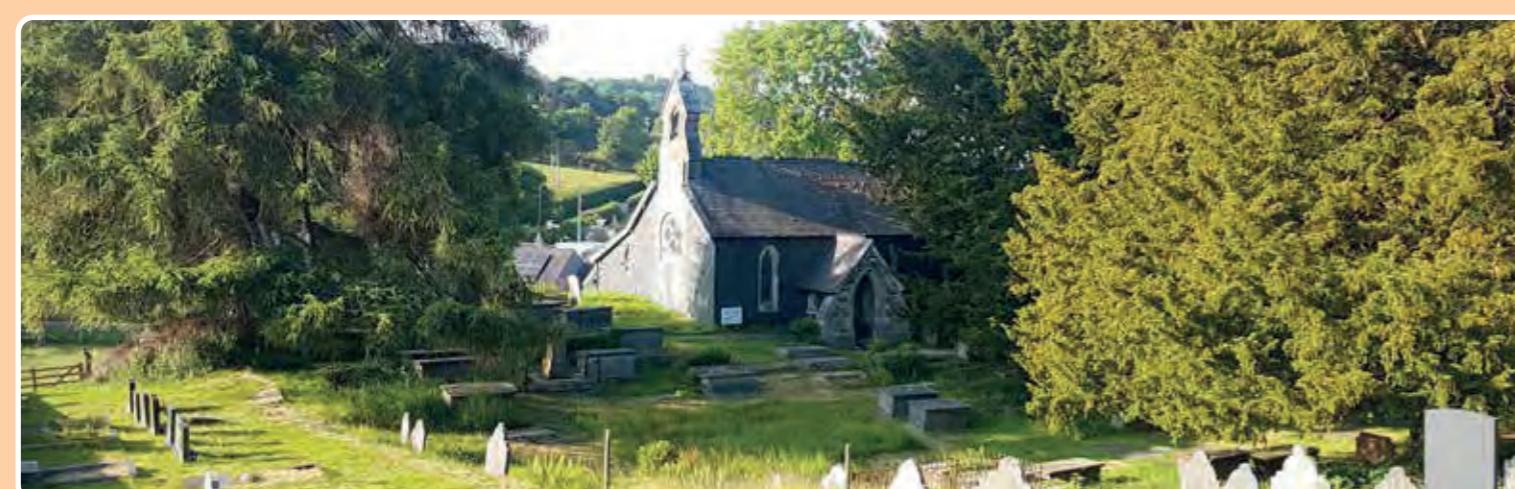
The parish church of Nantglyn, dedicated to St. James is a Grade II listed medieval church with simple gothic character internally and externally. References to a church in Nantglyn date back around 750 years. In the churchyard many interesting graves can be found. The most famous would be the tomb of Dr William Owen Pughe and his family. This tomb is inscribed in Welsh but using orthography which he had developed. The second is the obelisk erected over the burial place of Robert Davies, Bardd Nantglyn, probably the most famous of all the Nantglyn poets.

© Hawlfraint y Goron a hawliau cronfa ddata 2023 Arolwg Ordnans 100023408 © Crown copyright and database rights 2023 Ordnance Survey 100023408

Mae dwy goeden ywen hynafol yn sefyll yn osgeiddig yn y fynwent, mae'r goeden fwyaf wrth y llwybr graean gyda phulpud wedi'i adeiladu ynddo ac yn ôl y sôn bu John Wesley yn pregethe o'r fan hwn. Mae'n debyg iawn mai chweddl leol ydi hon gan fod yna ddim cofnod hanesyddol i'w gael o'r digwyddiad, ac yn symyl iawn mae'n debyg bod y goeden wedi cael ei defnyddio fel pulpud pan fu gwaith adfer ar yr eglwys mewn cyfnodau yn y 18fed a'r 19eg ganrif. Mae'r goeden arbennig wedi'i chynnwys fel un o'r 70 o goed Canopi Hynafol a gafodd ei dynodi i'r diweddar Frenhines Elizabeth II i ddathlu ei liwblïd Platinwm yn 2022.

Two ancient yew trees stand majestically in the churchyard, the largest standing by the gravel pathway has a pulpit built into it and legend recalls John Wesley preaching from this vantage point. This is likely to be a local myth since no historical record of the event can be found, the truth might be that the tree was used as a pulpit when the church underwent many of its restoration phases in 18th and 19th centuries. This special tree is featured as one of the 70 Ancient Canopy trees that were dedicated to the late Queen Elizabeth II in celebration of her Platinum Jubilee in 2022.

A large, ancient cedar tree with a massive trunk and spreading branches, growing in a cemetery setting. The tree's trunk is thick and textured, with a prominent hole near the base. The branches are numerous and spread wide, creating a dense canopy of green needles. The tree is surrounded by a few small stone structures, possibly tombs or markers, and a paved path leads towards it. The background shows other trees and a building, suggesting a park or cemetery environment.